

Nr 40.

AF herr **Bruce**, om anslag till resestipendier åt lärare vid högre folkskolor.

Genom de anslag till resestipendier åt olika grupper af lärare, som för närvarande utgå, ha statsmakterna visat sig erkänna och uppskatta betydelsen af att lärare komma i tillfälle att studera, huru lärareverksamheten utöfvas af andra personer och å andra orter. Resestipendier af statsmedel utgå för närvarande till nästan alla grupper af lärare vid de statsunderstödda läroanstalterna, från universiteten till småskolorna. I fråga om folkundervisningsanstalterna har vunnits en betydlig ökning i tillfällena till den fortsatta utbildning för lärarekåren, som studieresor erbjuda, genom sistlidna Riksdags på Kungl. Maj:ts förslag fattade beslut att fördubbla det förut utgående anslaget till resestipendier åt folkskollärare och folkskollärarinnor samt att anvisa ett nytt anslag å 3,000 kronor till resestipendier åt lärare och lärarinnor vid småskoleseminarier samt mindre folkskolor och småskolor äfvensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor.

Det finnes emellertid en grupp af de vid folkundervisningsanstalterna anställda lärarna, hvilken ej har förmånen att kunna erhålla resestipendier af statsmedel, nämligen lärarna vid de högre folkskolorna. Den högre folkskolan har under de senare åren, särskildt på grund af den omvårdnad, som från statsmakterna kommit densamma till del, företett en stark utveckling. År 1900 var antalet högre folkskolor blott 16, år 1910 — det senaste år, för hvilket officiella uppgifter föreligga — 31, och antalet lärare har under samma tioårsperiod växt från 19 till 73. Och den af 1909 års Riksdag beslutade utsträckningen af rätten att upprätta högre folkskolor kommer säkerligen att medföra en ännu kraftigare utveckling under den närmaste tiden. Redan nu framgår det med tydlighet, att

man i städerna kommer att i stor utsträckning ombilda sina högre afdelningar af folkskolan till högre folkskolor.

Gifvet är, att lärarekåren vid en i så stark utveckling stadd skolform måste minst lika väl som lärare vid andra skolor vara i behof af anslag till resestipendier. Den högre folkskolans organisation och undervisning äro ock af den art, att de måste i hög grad främjas, om lärarekåren får tillfälle att studera motsvarande organisation och undervisning å andra orter. Den högre folkskolans lärjungar befinna sig i allmänhet i den ömtåliga öfvergångsåldern, hvilken ställer särskilda kraf på uppfostran och undervisning. Under de senare åren ha dessutom just på den högre folkskolan ställts anspråk, att den skall i sin organisation och sin undervisning så långt som möjligt anpassa sig efter förhållanden och behof på olika orter, hvilka anspråk äfven innebära fordran på omläggning af undervisningens innehåll och metoder. Allt detta gör, att den högre folkskolans lärarekår må anses i synnerlig grad vara i behof af den vägledning, som studieresor kunna skänka.

Äfven i den nu på många ställen pågående förvandlingen af folkskolans högre afdelning till högre folkskola torde ligga ett skäl till beviljande af anslag till resestipendier åt den kår, här är i fråga. De folkskollärare, som undervisat i en folkskolans högre afdelning, komma tvifvelsutan att i de flesta fall också få anställning vid den högre folkskola, som genom en öfvergång från den ena skolarten till den andra uppstår. En sådan förändring i lärarens ställning skulle under nuvarande förhållanden beröfva ifrågavarande lärare den utsikt till erhållande af resestipendier, de förut såsom folkskollärare ägde.

Också en annan sak må påpekas. Den nya öfverbyggnad på folkskolan, som fått namnet den kommunala mellanskolan, är ju i många afseenden parallell med den högre folkskolan, och den af Riksdagen år 1909 uttalade förmodan, att de båda nämnda skolformerna skulle komma att stå i det nära samband med hvarandra, att en kommunal mellanskola ofta skulle växa fram ur en högre folkskola, ha äfven af erfarenheten bekräftats. Det må då anses billigt, att, då lärarekåren vid den nya skolformen, den kommunala mellanskolan, satts i tillfälle att af statsmedel erhålla resestipendier, äfven lärarna vid den äldre skolformen, den högre folkskolan, måtte tillerkännas samma förmån. Särskildt må det anses som en fördel, om lärare vid en högre folkskola, som är ämnad att utvecklas till en kommunal mellanskola, kunde erhålla stipendier af statsmedel likaväl som lärare vid en färdigbildad kommunal mellanskola.

Någon särskild utredning angående det belopp, som skulle behöfva

anvisas till resestipendier af den art, jag här förordat, kan jag ej förbringa. Dock synes det mig, med hänsyn till de belopp, som för motsvarande syfte utgå till andra grupper af lärare, med hänsyn till den högre folkskolans uppgift och betydelse och med hänsyn till den kraftiga utveckling, hvori denna skolform för närvarande är stadd, att detta belopp lämpligen skulle kunna sättas till 2,000 kronor.

Med stöd af hvad jag sålunda anfört får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte för år 1913 på extra stat anvisa ett anslag af 2,000 kronor att utgå till resestipendier åt lärare och lärarinnor vid högre folkskolor enligt de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva.

Stockholm den 26 januari 1912.

N. O. Bruce.
